



Стан суспільної свідомості на третьому році повномасштабного російського вторгнення. Інтерфакс-Україна, 1 квітня 2024 р.



ПРЕС-РЕЛІЗ
**Стан суспільної свідомості
на третьому році повномасштабного російського вторгнення:
результати моніторингу громадської думки**

Опитування проведено Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України спільно з Асоціацією політичних психологів України методом очних (face-to-face) інтерв'ю 1-15 березня 2024 року. Опитано 2000 респондентів віком від 18 років і старше на підконтрольній Уряду України території. Вибірка репрезентує доросле населення України. Похибка вибірки становить 3,2%.

Аналіз регіональних відмінностей у громадській думці здійснюється на основі поєднання областей у чотири макрорегіони: **Західний** (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області); **Центральний** (Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області, м. Київ); **Східний** (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Харківська області); **Південний** (Миколаївська, Одеська, Херсонська області). Також дані диференційовані за ознакою політичної прихильності респондентів на основі розподілу відповідей на запитання "Якби у зв'язку із закінченням повноважень чинного Президента було вирішено провести в Україні президентські вибори і на них балотувалися перелічені нижче особи, то за кого б із них Ви проголосували?". Вибір альтернатив «Володимир Зеленський», «Валерій Залужний» та «Петро Порошенко» сумарно охоплює 53% вибірки. Дані моніторингу за лютий 2022 р., з якими порівнюються результати нинішнього опитування, отримані напередодні повномасштабного вторгнення.

Ключові висновки дослідження (більш детально викладені в ПРЕЗЕНТАЦІЇ)

1. Суспільні настрої зсуваються у бік більш песимістичних оцінок теперішнього і майбутнього України. Ці зміни не є кардинальними, однак вони можуть свідчити про поступовий вихід суспільства зі стану високої психологічної мобілізованості, в якому воно перебувало від початку повномасштабного вторгнення.

Понад половину респондентів (56,1%) нині оцінюють соціально-економічну та політичну ситуацію в Україні як погану або дуже погану, і лише чверть (24,6%) – як цілком нормальну або нормальну. Однак такий розподіл оцінок мало відрізняється від результатів опитування, проведеного напередодні повномасштабного вторгнення у 2022 р., коли поганою або дуже поганою ситуацію в країні вважали 52,2% респондентів, а нормальною або цілком нормальною – 31,8%. Мешканці Півдня України частіше порівняно з іншими регіонами оцінюють ситуацію як погану або дуже погану (62,1%). Серед прихильників В. Зеленського негативних оцінок ситуації в країні менше (49%), ніж серед прихильників В. Залужного (59,1%) і П. Порошенка (64,3%). (Фото 7)

Лише кожен четвертий респондент (25%) очікує, що ситуація в країні змінюватиметься на краще, і 42% вважає, що змін на краще скоріше або однозначно не відбудеться. Рік тому оптимістів серед респондентів було більше, ніж песимістів (35% і 30% відповідно). Найбільшою частка



Стан суспільної свідомості на третьому році повномасштабного російського вторгнення.
Інтерфакс-Україна, 1 квітня 2024 р.



респондентів з позитивними очікуваннями є на Півдні України (44,1%), найменшою – в Центрі (18,4%).

Кожен третій серед опитаних (33,8%) сьогодні погоджується з тим, що події в Україні розвиваються у правильному напрямі. Це значно менше, ніж рік тому (50,8%), однак більше, ніж у 2022 р. (29,3%). Більшою мірою схиляються до того, що події в Україні розвиваються в правильному напрямі, мешканці Сходу (45,5%) та Півдня (48,8%), а також прихильники В. Зеленського (66,1%). Меншою мірою – мешканці центральних областей (23,4%) і прихильники П. Порошенка (17,3%). (Фото 6)

2. У суспільстві знову актуалізувалися тенденції критичного ставлення до влади в цілому і Президента Володимира Зеленського зокрема, які ніби були поставлені на паузу у перші місяці повномасштабного вторгнення. Найбільш виразно ця тенденція проявляється у питанні корупції.

Нині 70% респондентів погоджуються з тим, що влада наживається на війні і все глибше грузне в корупції. Рік тому таку думку поділяли лише 43% опитаних. Менш критично налаштовані до влади у цьому питанні мешканці Сходу (57,5% погоджуються з наведеним твердженням) і прихильники В. Зеленського (47,8%). (Фото 8.)

3. У принципових питаннях національного порядку денного та опору російській агресії українське суспільство залишається високо консолідованим. Дві третини громадян (65,2%) відкидають ідею того, що Україна надто різна і в одній державі нам не ужитися (у 2023 р. – 61,5%, у 2022 р. – 67,6%). Водночас увиразнюється негативне ставлення респондентів до співгромадян, які після початку повномасштабного вторгнення виїхали за кордон. Джерелом суспільної напруженості також є проблема як явного колаборанства, так і прихованої лояльності певної частини українських громадян до російської сторони.

Якщо рік тому 35,6% респондентів погоджувалися з тим, що українські біженці своєю поведінкою нерідко ганьблять перед Європою Україну, і 30,2% – не погоджувалися, то нині думки розподілені принципово інакше: 46,2% згодні з цим висловом і лише 20,6% – ні. Найбільш негативно налаштовані до біженців мешканці Півдня і Сходу України.

Чверть опитаних згодні, що чимало мешканців України бачать у російських військах своїх визволителів (рік тому так вважали менше 15% респондентів). Не згодні з цим твердженням нині близько 43%, що значно менше ніж у 2023 р. (58,7%).

Понад 63% респондентів нині погоджуються з тим, що усі, хто запламував себе співпрацею з ворогом на тимчасово окупованих територіях, мають бути ув'язнені без жодних винятків, і лише 12% з цим не згодні. Найбільш непримиримими у цьому питанні є мешканці західних областей (70% згодні, і 7,6% – ні). Менш категорично налаштовані респонденти з Півдня: 53,5% і 24,4% відповідно.



Стан суспільної свідомості на третьому році повномасштабного російського вторгнення.
Інтерфакс-Україна, 1 квітня 2024 р.



4. Вперше за роки спостережень кількість респондентів, які вважають, що для забезпечення власного суверенітету і територіальної цілісності Україна має відновити свій ядерний потенціал, перевищила 50%. Не погоджуються з такою ідеєю менше 15%, і ще 31,1% не мають чіткої відповіді. Найбільш рішуче у цьому питанні налаштовані мешканці Півдня (майже 75% підтримують відновлення ядерного потенціалу і 19% - ні) і Заходу (62% і 6,8% відповідно). Серед прихильників В. Зеленського згодні з необхідністю відновлення ядерного потенціалу 64,3%, а П. Порошенка - менше 40%. (Фото 9.)

5. Намітилися зміни у суспільному ставленні до можливих компромісних варіантів миру. Рік тому з тим, що перемогою України правомірно буде вважати виведення російських військ за межі територій, захоплених з 24 лютого 2022 року, а повернення Криму і частини Донбасу слід домагатися шляхом подальших переговорів, готові були погодитися 30,4% респондентів, а майже 42% - не погоджувалися. Нині розподіл відповідей змінився майже дзеркально: згодні з таким розумінням перемоги 39,4% опитаних, не згодні - 26,2%.

6. Суспільне ставлення до мобілізації нині є вкрай суперечливим. З одного боку, понад половину респондентів (53,9%) погоджуються з твердженням «Тих, хто ухиляється від мобілізації, можна зрозуміти - ніхто не хоче помирати». Не погоджуються з цим лише 17,2%, і ще близько 29% не мають чіткої відповіді. Найбільшу лояльність у цьому питанні готові проявити мешканці південних областей, серед яких понад 70% вважають, що бажаних ухилитися від мобілізації можна зрозуміти.

Водночас майже 43% респондентів відчувають сором за чоловіків, які ховаються від мобілізації (серед мешканців Півдня таких - майже 50%). (Фото 10.)

Суперечливе ставлення до мобілізації, яке може проявлятися як на рівні суспільної свідомості, так і у свідомості окремих громадян, є вагомим викликом для військово-політичного керівництва держави і вимагатиме застосування психологічно обґрунтованих заходів для ефективного забезпечення мобілізації.